

ESKİ TKP ATATÜRK'E NİÇİN DÜŞMANDI?

26 Ekim 2024

Yıldırım Koç

Bazı araştırmacılar, Mustafa Kemal Paşa ile eski TKP'yi barıştırma çabası içinde, eski TKP'nin 1936-1938 yıllarında Atatürk'e ve Halk Partisi'ne ilişkin açıklamalarını dile getirmektedir. Bu konuya bir sonraki yazımda değineceğim. Ancak 1936 yılının ortalarına kadar eski TKP'nin Mustafa Kemal Paşa ve Halk Partisi hakkında yazdıkları, bırakın haksız eleştiri olmayı, siyasi ahlaka bile sığmayan bölümler içermektedir.

Eski TKP'nin Atatürk'e ve Halk Partisi'ne ilişkin tavrı, gerçeklere dayanmayan suçlamalar, hakaretler ve düşmanlıktı. Bu tavır, Sovyetler Birliği'nde 1927 ve 1928 yıllarındaki politika değişikliği sonrasında iyice sertleşti.

Eski TKP'nin bu tavrı, Sovyetler Birliği'nin Türkiye'ye yönelik politikalarının bir sonucuydu. Sovyetler Birliği, devlet olarak Türkiye Cumhuriyeti ile karşılıklı saygı ve işbirliği temelinde bir ilişki geliştirirken, Sovyetlere bağlı eski TKP, bu satranç tahtasında bir piyon olarak kullanıldı.

Eski TKP'nin bu tavrının diğer bir nedeni, yaşadıkları ezikliğin yol açtığı saldırganlıktı. Sovyet Rusya'yla bağlantılı komünistlerin Kurtuluş Savaşı'na hiçbir önemli katkıları olmadı; destek değil köstekteler. Maddi kaynak, ideoloji ve politika açılarından Sovyetlere bağlı ve bağımlı olduklarından, Kurtuluş Savaşı'na katkıları olmadı. Ancak Anadolu'daki mücadele zaferle sonuçlanınca ve ardından Mustafa Kemal Paşa'nın önderliğindeki kadrolar milli bir devlet kurmada, devralınan ümmetten özgüveni olan bir millet yaratmada ve siyasi bağımsızlığı tamamlayacak planlı devletçilik uygulamada önemli başarılar elde edince, gerçekdışı iddialar ve hakaretlere yöneldiler. Ancak kitleler üzerindeki etkileri hiç olmadığından, bu tavır ancak Sovyetler Birliği'ne yaranmalarını sağladı.

Bu tavrın bazı örnekleri, yayımlanan ve ancak kitlelere hiçbir zaman ulaşmayan bildiri ve gazetelerde ve Komintern'e (Sovyetler Birliği'ne) sunulan raporlarda görülebilir.

Türkiye Komünistleri imzasıyla 1 Mayıs 1923 günü dağıtılan bildiride şöyle deniyordu:

"Zengin sermayedarlara ve onların mümessili oldukları hükûmetin kulağına bağıracağız. (...) (7) Bütün dünya işçi sınıfının ve emperyalist devletlerin boyunduruğu altında inleyen şarkın mazlum ve esir milletlerinin yegane müdafaacısı olan Sovyet Rusyası ile hakiki ve devamlı iktisadi ve siyasi ittifak akdi; (8) İşçilerin çıkarını ve menfaatlerini müdafaa ettikleri için bugün halk hükûmeti (!) zindanlarında çürüyen Komünist arkadaşlarımızın derhal tahliyesi ve Komünist Fırkasının resmen tanınması, (...) Gaddarlık ve zulüm cihetiyle Avrupa burjuvalarından geri kalmayan ve birçok hususlarda onlara taş çıkartan Türkiye'nin haris ve zalim derebeyleri, ağaları, beyleri ve paşaları, zengin sermayedarları ve onların mümessili olan hükûmet, işçi kuvveti, işçi ittifadı, işçi tesanüdü, işçi kardeşliği, işçi azmi karşısında boyunlarını eğmeye, zulüm ve tegallüplerine nihayet vermeye, işçi hukukunu tanımaya mecbur kalsınlar. (...)

"Şu hakikat iyice anlaşılmalıdır ki: Bütün diğer burjuva fırkaları, Halk Fırkası adını taşıyanlar, hep zenginlerin, beylerin, paşaların ve ağaların menfaatlerini müdafaa eden ve işçilerin daima sefalet ve esaret altında yaşamalarını isteyen fırkalardır."

Metnin sonunda şunlar yazıyordu: "Kahrolsun işçi ve çiftçi sınıfını ezen, komünist rehberlerini zindanlara atan Türkiye burjuvazisi! (...) Yaşasın bütün dünya inkılâbı ve onu hazırlayan 3. Komünist Enternasyonali." (Akbulut, Erden-Mete Tunçay, *İstanbul Komünist*

Grubu'ndan (Aydınlık Çevresi) Türkiye Komünist Partisi'ne, 1919-1926, 1. Cilt, 1919-1923, Sosyal Tarih Yayınları, İstanbul, 2012;255-257)

Eski TKP'nin Mustafa Kemal Paşa'ya ve Halk Fırkası'na yönelik eleştirileri, Komintern'in politika değişikliğinden sonra, 1927 yılından itibaren sertleşti.

1927 yılında Komintern'in politikalarını değiştiren iki önemli gelişme, Sovyetler Birliği ile İngiltere arasındaki ilişkilerin bozulması (Mayıs 1927) ve Çin'de Komintern'in o tarihe kadar desteklediği Kuomintang'ın Çinli komünistlere yönelik Şanghay katliamıdır (Nisan 1927). Sovyetler Birliği'nde, bu tarihten itibaren, emperyalist ülkelerin Sovyetler Birliği'ni yok etmek için büyük bir savaşa girişeceği düşüncesi ön plana çıktı. Komintern'in 1928 yılında yapılan 6. Kongresi'ne de bu anlayış damgasını vurdu ve Komintern, emperyalist ülkelerdeki sosyal demokratları birinci düşman kabul eden bir politikayı benimsedi. Komintern, 1927 yılında, "milli burjuvazi"nin artık devrimci niteliğini yitirdiğini ileri sürerek, milli burjuvaziye karşı da mücadelenin yükseltilmesi gerektiğini savunmaya başladı. Bu süreçte Sovyetler Birliği Komünist Partisi yönetimi içinde Stalin'in tartışılmaz ağırlığı da ön plana çıktı.

Bu konu Erden Akbulut ve Mete Tunçay tarafından şöyle ifade ediliyor:

"KEYK'in (Komünist Enternasyonal Yürütmesi Komitesi,YK) ve dolayısıyla Doğu Sekreterliği'nin ulusal kurtuluş savaşlarında milli burjuvazinin komünist partileri tarafından desteklenmesi politikası, esas itibariyle 1927 yılında Kanton ayaklanmasının bastırılmasına kadar sürüyor ve ancak ondan sonra Stalin'in dolaysız direktifiyle değişikliğe uğruyor. Bildiğimiz gibi bunun TKP'ye yansması da 1927 Temmuz'unda Dr.Şefik Hüsnü'nün Moskova'dan gelerek 'Menşevik' olarak nitelenen Vedat Nedim-Şevket Süreyya ağırlıklı Merkez Komitesi'ne alternatif, KUTV (Doğu Emekçileri Komünist Üniversitesi,YK) kadrolarıyla 'Bolşevik' bir merkez kurulması olacaktır." (Akbulut, Erden-Mete Tunçay, *İstanbul Komünist Grubu'ndan (Aydınlık Çevresi) Türkiye Komünist Partisi'ne, 1919-1926, 2. Cilt, 1924-Mart 1925, Sosyal Tarih Yayınları, İstanbul, 2013;8)*

Eski TKP tarafından TKP Merkez Komitesi imzasıyla 1 Mayıs vesilesiyle 1928 yılında yayımlanan kitapçıkta şu ifadeler yer alıyordu: "Türkiye Amele Sınıfına, Köylü ve Şehirli Yoksul Halk Kitlelerine (...) Türkiye Komünist Fırkası Merkez Komitesi size teklif ediyor. (...) Münhasıran Anadolu'nun sermayedar burjuvazisini temsil eden Halk Fırkası Mustafa Kemal Hükümeti, soyguncuların, zenginlerin mümessili, soyulan amele sınıfının ve yoksul kitlelerin düşmanıdır." (Tunçay, Mete, *Türkiye'de Sol Akımlar (1925-1936) C.2, İletişim Yayınları, İstanbul, 2009;199)*

TKP temsilcisi (Baytar) Ali Cevdet, Komintern'in 6. Kongresinde 18 Ağustos 1928 günü yaptığı konuşmada, Kemalizmi ihanetle suçladı:

"Kemalizm öyle bir noktaya gelip dayandı ki, bundan böyle öz kaynaklarıyla gelişmesini sürdürmesi olanaksızdı. Burjuvazi, sermaye birikimini daha kuvvetlendirmek ve bu olguya daha fazla ivme kazandırmak zorunluluğuna düştü. Ancak ulusal burjuvazinin bu kaynaklar ve metodlarla ön gelişmesini bağımsız olarak sürdürme çabaları iflas etmiştir. Ulusal burjuvazi kendini gittikçe artan ölçülerde yabancı kapital ithal etme zorunluluğunda görmektedir. Kemalizm, işçi yığınlarını beraberce sömürebilmek için, emperyalist kapitale başvurmak zorundadır. Emperyalizm ise, Kemalist burjuvazinin içinde bulunduğu bu zor durumdan yararlanarak, Musul sorununu ve son olarak da dış kamu borçları sorununu kendi çıkarları doğrultusunda sonuçlandırmıştır. Bu iki önemli konuda Kemalizm emperyalizme tamamen

boyun eğmiştir. Ancak bu da yetmemiştir. Emperyalizmin iştahını kabartabilmek için Kemalizm yabancı kapitale başkaca ayrıcalıklar da tanımak zorundadır. Böylelikle Kemalizm, ülkenin bağımsızlığına ihanet etmek yoluna girmek zorunda kalmıştır. Bu gelişmenin bir başka çok önemli sonucu da, işçi sınıfının amansız bir baskı altına alınması olmuştur. (...)

“Böylece Kemalist burjuvazi tamamen karşı-devrimci bir konuma gelmiş oldu. Bu, bir savaştan zafer kazanmış olarak çıkmış da olsa, sömürge ya da yarı sömürge konumundaki ülkelerin ulusal burjuvazilerinin bir müddet sonra karşı-devrimci çizgiye geleceklere dair karakteristik bir örnektir. (...) Bağımsızlık savaşlarını zaferle sona erdirmelerine rağmen sosyalizm yolunu seçmeyen bu ülkeler zamanla yarı-sömürge ülkeler haline dönüşürler. Aynı şey Kemalist, kapitalist Türkiye için de söz konusudur. Kemalistler şimdiden emperyalist burjuvazi ile, örneğin İtalya kapitalizmiyle anlaşmalar yapmaktalar. Bu anlaşmaların amacı, Sovyetler Birliği ile savaşmak, uluslararası proletaryanın devrimci cephesi ile savaşmaktır. İşte bu, Kemalizm’in içine girdiği değişimin karakteristik yönüdür. (...)

“Komünist Partisi, (...) Türkiye’deki çalışan yığınların önünde Kemalistleri ülkenin bağımsızlığına ve devrime ihanette bulunmuş hainler ve karşı-devrimci bir sınıf olarak teşhir etmeli ve Kemalist burjuvaziye karşı işçi ve köylülerin devrimci savaş cephesini oluşturmalıyız. Kemalizme ve onun Sovyetler Birliği’ne yönelik savaş hazırlıklarına karşı bitmez tükenmez, yorulmak nedir bilmeyen bir savaşıma girmeliyiz. Türkiye Komünist Partisi’nin şu andaki aşamada ana görevleri bunlardır.” (Tunçay/C.2,2009;208-209)

Atatürk’ün Sovyetler Birliği, Komintern ve TKP’deki gelişmeleri çok yakından izlediği bilinmektedir. Bu politika değişikliğine Türkiye’nin ilk yanıtı TKP’ye yönelik 1929 tevkifatı oldu. TKP’nin Türkiye’deki tüm önder kadrosu ve militanları tutuklandı ve yargılandı.

Yargılamaya Haziran ayında geçildi. Yargılamanın sona ermesinden kısa bir süre önce, Mustafa Kemal Paşa 1929 yılında 5 Ağustos’u 6 Ağustos’a bağlayan gece yarısı Eskişehir Garı’nda ünlü konuşmasını yaptı.

Mustafa Kemal Paşa’nın bu konuşmasının hemen ardından 1929 TKP Davası hemen sonuçlandı ve kararın Yargıtay tarafından onanmasının ardından, hükümlüler Diyarbakır ve Elazığ cezaevlerine gönderildi. (Akbulut, Erden, *1929 TKP Davası*, TÜSTAV Yayınları, İstanbul, 2005;133)

Eski TKP’nin Mustafa Kemal Paşa’nın demecine yanıtı çok sert oldu:

“Türkiye burjuvazisi, Cumhurreisininin ağzıyla Eskişehir İstasyonunda TKP’ne harp ilan etti. Bu, çoktandır devam eden ilk muharebenin burjuva devletinin en yüksek makamı tarafından resmen tasdiki demektir. Bir müddet evvel de Başvekil İsmet Paşa Meclis’te söylediği bir nutukta komünistlere taarruz etmişti.

“Mustafa Kemal Paşa, Komünistlere uzun uzadıya küfür ettikten sonra onları ordu kuvvetiyle tehdit etmiş ve ilk defa olarak Komünistlere karşı mücadelede, Türkiye amelesinden, köylüsünden ve esnafından yardım dilemiştir. Demek oluyor ki, geçen zaman zarfında Türkiye Komünist hareketi, burjuvazi için daha mühim bir tehlike haline gelmiştir.

“Bu iki hareket herşeye rağmen, hareketimizin inkişaf etmekte olduğuna delildir. Türkiye komünist hareketi, Türkiye amelesinin hareketidir. TKP Türkiye amelesinin partisidir. Bu hareket ve bu parti, Türkiye’de köylü ve fakir esnaf tabakalarının da menfaatlerini müdafaa eden yegâne kuvvettir. (...)

“Halk Fırkasının, Halk Fırkası hükümetinin, BMM’nin, Cumhurreisininin yüzlerindeki maskeyi yırtmak ve şahısların nasıl burjuva müessesesi ve mümessilleri olduğunu, emekçi sınıfına göstermek TKP’nin önünde duran en büyük meselelerdendir.

“TKP, Türkiye burjuvazisinin reisi, Türkiye amele, köylü ve esnafının en büyük düşmanı olan M.Kemal Paşa'nın resmi harp ilanını, büyük bir soğukkanlılıkla karşılar ve mücadelesine devam eder.” (Tunçay/C.2,2009;212)

Şefik Hüsnü'nün Doğu Sekreterliği'ne sunduğu 29 Ekim 1929 tarihli raporda bu gelişmeler şu şekilde değerlendirildi:

“TKP, şu an itibarıyla, tüm taarruzlarını, emekçi kitleleri en doğrudan biçimde sömüren ve daha şimdiden açıkça emperyalizmle mücadele etmeye son vermiş bulunan Kemalist burjuvazinin egemenliğine yöneltilmelidir.

“Türkiye'de 'İşçi-Köylü Hükümeti' sloganı, canlı bir gerçekliğe denk düşüyor. Şimdiki hedefimiz Kemalizmi alaşağı etmek ve yerine işçilerin ve köylülerin demokratik diktatörlüğünü geçirmek olmalıdır. MK'deki yoldaşlarımızla işçi sınıfı ve onun partisi komünist partisinin emekçileri doğrudan doğruya sömüren, aşırı kârlar elde etmek ve olabildiğince kısa sürede en çok sermayeyi biriktirmek amacıyla onları gitgide daha çok sömürmek isteyen Kemalizme karşı mücadele etmesi gerektiği konusunda hemfikir olduk.” (Akbulut,Erden – Ülker,Erol, *Türkiye Komünist Partisi'nin Bölünmesi, 1928-1932*, Yordam Kitap, İstanbul, Aralık 2023;213)

Şefik Hüsnü, “B.Ferdi” adıyla Komünist Enternasyonal'in dergisinde 22 Ocak 1930 tarihinde “Doğu Milliyetçiliği Emperyalizm Önünde Diz Çöküyor” başlıklı bir yazı yayımladı. Bu yazının bazı bölümleri aşağıda aktarılmaktadır:

“Türkiye'de Kemalist burjuvazi, daha iki-üç yıl öncesine kadar biçimsel olarak bağlı kaldığı devrimci mevzileri terk ettiğini açıkça göstermekten artık hiçbir şekilde çekinmiyor. Biz o zamanlar Komünist Enternasyonal dergisi sayfalarında Kemalizmin bu geriye gidişinin belirtilerini saptamıştık. Bu, artık açıkça görülmektedir. (...) Kemalizm, emperyalist malî dünyanın sempatisini kazanmak için, sultanların tavrını takınarak, Osmanlı İmparatorluğu'nun devlet borçlarının tamamını ödemeyi üstlendi ve bu borçlar için İstanbul ile Samsun'un gümrük gelirlerini güvence olarak gösterdi. (...) Kişisel diktatörlük rejimi, acıklı durumda olan göstermelik Meclis'in yardımıyla Cumhuriyet'in ilk yıllarında var olan demokrasinin son kırıntılarını da sildi süpürdü. (...) Kemalist terör, sömürülen kitlelerin öncüsü olan Komünist Partisi'ni zalimce baskı altında tutuyor. Komünistler, millî partinin korkulu rüyası haline geldi. Bu partinin önderi, geçenlerde İstanbul'a giderken Eskişehir'de yaptığı konuşmasında Komünist Partisi'ne açık tehditler yöneltti. Sadece kendini "komünist" olarak adlandırmak değil, proletarya devrimine en ufak bir yakınlık göstermek bile yasak. (Perinçek, Doğu, *Komintern Belgelerinde Türkiye*, Kaynak Yayınları, İstanbul, 2020;537-538)

“Bugün, bu devrimlerde genç milliyetçi burjuvazilerin rolü konusunda artık hiçbir hayale kapılmamak gerekir. Çünkü milliyetçi burjuvazi, bu devrimlere er geç ihanet edecektir. Bu, Doğu'daki burjuva demokratik devrimlerin toplumsal itici güçlerinin ne olduğu konusundaki anlayışımıza büyük bir berraklık getirmektedir. Savaş sonrası kapitalizmin çöküşünün bugünkü döneminde (6. Kongre'nin deyişle "üçüncü" döneminde) dünyanın bu kesimindeki siyasî durumla ilgili olarak iki olay ayırt edici niteliktedir: Birincisi, yerli burjuvazilerin ve bunların mücadele örgütlerinin emperyalist kapitalizme yaklaşımları ve ikincisi, antiemperyalist harekete katılan halk kitlelerinin radikalleşmesi; bu hareketin, başında komünist partilerinin bulunduğu işçi sınıfının hegemonyası altına girme eğiliminin gittikçe artması. İşte bu iki olay, partilerimizin faaliyeti açısından çok büyük bir öneme sahiptir ve daha ayrıntılı bir tahlil gerektirmektedir. (...) Savaştan sonraki ilk yıllarda (kapitalizmin savaş sonrası bunalımının birinci döneminde), yabancı sermayenin sızmasına ve sömürmesine karşı kendiliğinden ayaklanan halk kitlelerine mücadelede önderlik edecek işçi ve köylü örgütleri olmadığı için, ezilen halkların

devrimci, millî kurtuluş hareketlerinde önderliğin millî burjuvaziye düşebileceği görüşü doğru gözüküyordu. (Perinçek,2020;542)

“Ekim Devrimi'nin zaferi ve proleter Sovyet devletinin kurulması, o zamanlar yerli milliyetçi burjuvazi içinde çok yaygın olan, emperyalist hâkimiyetin yakında kaçınılmaz olarak yıkılacağı inancını, bu sınıfları gerçek devrimci bir ruhla dolduran ve uluslararası proletarya ile sıkı bir birlik için çaba göstermeye iten inancı sağlamaştırdı. Millî kurtuluş hareketinin önder çevrelerinde, Doğu ülkelerinin "kapitalist olmayan" gelişmesinin mümkün olduğu düşüncesi bile boy verdi. (...) Burjuva demokratik millî kurtuluş devrimlerine örnek sayılabilecek Kemalî Türkiye'nin bağrında ortaya çıkan bazı tipik belirtiler, bu dönemin başlarında, yani 1924 yılından sonra, bizi bazı yorumlar yapmaya götürmüştü. Ancak o sıralarda, bu yorumlarımız maddi temeli yokmuş gibi görünüyordu. O sıralarda biz, ekonomik bakımdan geri ülkelerin millî burjuvazilerinin, millî bağımsızlık hareketlerinin birliğini koruyacak ve bu devrimleri sonuna kadar götürecektir yetenekte olmadıkları ve kendi sınıflarının yararına belli uzlaşmalar yaparak er geç antiemperyalist cepheyi terk edecekleri ve emperyalist devletlerin safına geçecekleri görüşünü savunuyorduk. O zamandan bu yana görüşümüz değişmedi. Ortadoğu'daki millî hareketlerin somut olgularının tahliline dayanan bu tezi bazı yazılarımızda savunduk. Çin'deki olaylar, Kemalî burjuvazinin emperyalizmin bir aleti haline gelme süreci içinde gerici yönde yozlaşması ve çeşitli Doğu ülkelerindeki, bir dizi benzer olgu bizim görüşümüzü bütünüyle doğruladığı için, bu konuyu eskiye göre daha titiz bir biçimde ele alacağız. (Perinçek,2020;543-544)

“Emperyalizmle anlaşmak, milliyetçi hükümetler için, deyim yerindeyse, karşı koyamayacakları bir yem oldu. Çünkü sorunu gerçekten devrimci bir biçimde, dünya proletaryasının sınıf mücadeleleriyle uyum ve ittifak içinde çözmek güçlükler ve belirsizliklerle dolu olduğu halde, emperyalizmin derhal yardım edeceği kesindi. Onlar da, doğal olarak kendi sınıflarının çıkarı uğruna, o kadar hararetle ve o kadar uzun süredir hayal ettikleri millî bağımsızlıklarını feda ettiler. (...) Bu ülkelerin işçi sınıfı, her geçen gün daha açık bir şekilde, kendi devrimci hedeflerinin bilincinde ve örgütlü bir siyasî güç olarak burjuvazinin karşısına çıkmaktadır. Öncüsü komünist partilerin faaliyeti ve ajitasyonu sayesinde, işçi sınıfı, sınıf düşmanlarına gözü kapalı alet olmamak için gittikçe daha güçlü bir irade gösteriyor. İşçi sınıfı, emekçi kitleler her çeşit kapitalist ve emperyalist sömürden tamamen kurtuluncaya kadar emperyalizme karşı mücadeleyi -milliyetçilere karşı da- sürdürmeye kararlıdır. (Perinçek,2020;545)

“Bugün Doğu ülkelerinde artık yeni bir gelişme aşamasına girmiş bulunuyoruz. Güçler arasındaki ilişki temelden değişmiştir. Radikalleşen kitleler, burjuvazinin ihanetini kavıyor. Onlar bu burjuvaziye teslimiyet yolunda gözü kapalı izlemeye hiç niyetli değil. (...) Komünist partilerinin görevi, hâlâ bu sahte devrimcileri izleyen ya da onlar hakkında hayallere kapılan emekçi kitlelerin gözünde, sahte devrimcilerin oynadığı alçakça rolü, onların ikiyüzlülüğünü ve rezilliğini açığa çıkarmak, kandırılmış kitlelerin gözünü açmak ve böylece onları gerici ve komünizm arasında bir seçim yapmaya çağırmaktır.” (Perinçek,2020;547)

Şefik Hüsnü, 14 Mart 1930 tarihli Internationale Presse Korrespondenz dergisinde yayımlanan makalesinde de aşağıdaki değerlendirmeleri yaptı:

“Belki de şu satırları yazdığımız anda, yiyecekten, ışıktan ve bakımdan yoksun, aralarından bazıları orada Kemalî cellatların kayıtsız bakışları altında canlarını kaybediyor.” (s289)

“Kemalî burjuvazi şundan emin olabilir ki, işçi sınıfı önderlerine karşı bu zulümlerin, onların sömürücülere ve başlarındaki Kemalî cellatlara karşı sınıf kinini misliyle arttırmaktan ve savaşkanlığını güçlendirmekten başka bir sonucu olmayacaktır.” (Akbulut-Ülker, Aralık 2023;290)

Eski TKP'nin 30 Mart 1930 günü dağıttığı 1 Mayıs Beyannamesi ahlaksızlığın zirvesiydi:

“Kemalist burjuvazi, yularlarını garp emperyalizminin eline vermiş, işçi, köylü, fakir halk kütlelerini onlarla beraber soymağa razı olduğunu açıktan açığa söyleyor; paranın kıymetini tesbit perdesi altında fakir halkın elindeki son lokmayı da yutmak için emperyalistlerle müşterek tedbirler alıyor ve tıpkı bir OROSPU gibi kendisine daha çok para verenin kucağına atılıyor.” (Bildiri metninde büyük harfle yazılmış.YK) (Akbulut – Ülker,Aralık 2023;307)

1 Mayıs 1930 beyannamesi şöyle bitiyordu: “Yaşasın Cihan inkılabının çelikten bir kal’ası olan SOVİYET RUSYASI, Yaşasın cihan inkılabının erkanı harbiyesi olan KOMONİST ENTERNASİYONALİ.” (Akbulut-Ülker, Aralık 2023;308) (Büyük harfler bildiridedir,YK)

Eski TKP’nin Kızıl İstanbul yayınında (17 Temmuz 1930, sayı 2) yer alan “1 Ağustos” başlıklı yazıda da suçlamalar yer alıyordu:

“Gittikçe emperyalizmin önünde diz çöken Kemalist burjuvazinin sınıfı karakteri icabı geniş halk kitlelerinin menfaati hilafına emperyalistlerle birleşmekte olduklarını bütün Türkiye emekçilerinin görmesi ve bilmesi lazımdır.

“Harp vukuunda Kemalist burjuvazi emperyalistlerin uşağı rolünü oynarken Türkiye işçi ve köylüsünün bizzat Kemalist burjuvaziye karşı silahlarını tevcih etmeleri ve Türkiye Amele-Köyle hükümetini kurlmaları lazımdır. (...)

“Kemalist burjuvazinin emperyalizmle uzlaşması aleyhine işi terkederek nümayişler ve mitingler yapmalı, Şuralar ittihadı aleyhine yapılacak herhangi bir hareketi şiddetle ezmek kabiliyetinde olduğunu burjuvaziye göstermelidir. (...)

“Kemalist burjuvazinin emperyalizme karşı takip ettiği, halk aleyhine olan siyasete karşı bütün şiddet ve kuvvetiyle mücadele etmek zamanı çoktan gelmiştir, onun için Türkiye işçilerinin 1 Ağustos protesto grevine ve nümayişine hazırlanması sınıfı menfaati ve geniş köylü kitlelerinin harekete geçmesi kurtuluşu icabındandır.” (Akbulut-Ülker, Aralık 2023;335)

Komünist Enternasyonal Doğu Sekreterliği adına Magyar’ın Şefik Hüsnü’ye 1930 yılı Ağustos ayı sonlarında gönderdiği mektupta şu talimat yer alıyordu: “Bizim emperyalizme karşı, kapitalizme karşı, yani Kemalizme karşı savaşımız daha da sertleşmeli.” (Akbulut-Ülker,Aralık 2023;413)

Eski TKP’nin Kızıl İstanbul (30 Kasım 1930, sayı 6) yayınının “Burjuva Fırkalar” başlıklı başyazısı da suçlamalarla doluydu:

“Halk Fırkası, dahilî ve haricî siyasetinde kendisinin bizzat yapamadığı bazı değişiklikleri becermek vazifesile, ortaya bir piç atmıştır: Serbest Fırka. Kemalistlerin haricî siyasetlerinde bunun vazifesi Kemalizmin emperyalizm karşısında tamamen secde etmesini ve böylelikle emperyalist sermayeye, ne pahasına olursa olsun, büyük menfaatlar temin ederek, iştihasını kabartması ve memleketin ecnebi sermayesi tarafından istilâ edilmesini temin idi.” (Akbulut-Ülker,Aralık 2023;471)

Komünist Enternasyonal Doğu Sekreterliği’nin 8 Aralık 1930 tarihli Türkiye Hakkında Kararı da Sovyetler Birliği’nin çıkarlarının korunmasına yönelikti:

“TKP’nin ana görevlerinden biri emekçilerin bilincine SSCB’ye yönelik saldırının Türkiye’ye saldırı anlamına geleceğini sokmaktır. SSCB’nin varlığını sürdürüp güçlenmesi Türkiye’nin bağımsızlığının en önemli teminatlarından biridir. SSCB’ye karşı savaş Türkiye’ye karşı savaş demektir, emperyalist filoların Boğazlardan geçmesi SSCB için ciddi bir tehdit oluşturmaktadır, ama Türkiye için de bu durum emekçilerin büyük fedakarlıkları ile elde edilen bağımsızlığının

sonu demektir. TKP, yığınlara Türk egemen sınıflarının SSCB ile 'dostluğunun' görelî ve kırılğan olduğunu, Kemalizm'in emperyalizm önünde teslimiyete yöneldiğini açıklamalı ve sadece yığınların bağımsız mücadelesinin Türkiye'nin istiklalini korumasının biricik teminatı olduğunu anlatmalıdır. Türkiye'nin bağımsızlık mücadelesi eğer SSCB'yi savunma mücadelesiyle birleşmiyorsa yenilgiye mahkum olacaktır. Partinin köylüler ve millî azınlıklar, özellikle de Kürtler ve Lazlar arasındaki çalışmasına da bu açıdan yaklaşmak gerekir." (Akbulut-Ülker,Aralık 2023;466)

TKP Merkezi Komitesi tarafından yayımlanan 1 Mayıs 1931 ve seçim bildirisinde şöyle deniyordu:

"Yeni intihabat yapılıyor. Halk fırkasının yeni meb'usları size yeni vergi yükleri ve sefalet, birçok haklardan daha mahrumiyet, faşist usullerin takviyesi, cumhuriyeti koruma perdesi altında Emekçiler ve inkılapçılar aleyhine kanlı bir tazyik ve tedhiş, çıplak bir diktatörlük, ecnebi bankerler hesabına harpta ölüm getiriyor! Sizi iztiraba, açlığa ve işsizliğe sürüklemiş olan halk fırkası dertlerinize çare olamaz.! Emekçiler, Amele sınıfını, Komünist Fırkası ve onun rehberliği altında tahakkuk edecek AMELE-KÖYLÜ HÜKÜMETİ kurtaracaktır. (...) Yaşasın yegâne inkılâpçı fırka Türkiye Komünist Fırkası ve Cihan inkılâbının Erkânı Harbiyesi Komünist Beynelmileli! Kahrolsun 'Cumhuriyeti koruma' kanunu perdesi altında yalnız emekçilere karşı kullanılacak faşist diktatora!" (Tunçay/C.2,2009;407)

Şefik Hüsnü, Komintern'in yayın organında 14 Ağustos 1931 günü yayımladığı "Türkiye'de 1 Ağustos" yazısında şu eleştirileri getirdi:

"Kemalist makamların olağanüstü sindirme önlemlerine rağmen illegal Türkiye Komünist Partisi, savaş tehlikesine karşı sistemli bir ajitasyon faaliyeti yürütmüş ve 1 Ağustos Savaşa Karşı Uluslararası Mücadele Günü'ne etkili bir şekilde hazırlanmıştır. (...) Bu bildiri, kitleleri, Sovyetler Birliği'ne silahlı bir saldırı seferi hazırlıklarına karşı, Çin Devrimi'nin savunulması için ve emperyalizme teslim olan Kemalizme karşı, 1 Ağustos'ta gösteriler yapmaya çağırıyordu. (...) Bu bildirin en önemli bölümleri şöyledir: 'Kemalist diktatörlük, bugüne kadar, emekçi kitlelerin antiemperyalist coşkusu karşısında emperyalizme karşı açık tavır almaktan kaçınmış, çeşitli emperyalist devletler arasında bocalamayı tercih etmiştir. Bu siyasî ikiyüzlülük, soyguncu devletlerin kampına açıkça geçmekten çok daha tehlikelidir. Bu tutum yalnızca bir manevradır. Amacı, emekçi kitlelerin, emperyalistlerin ve onların milliyetçi ajanlarının her türlü entrika ve hilelerine karşı millî bağımsızlığı savunmadaki kararlılıklarını köreltmektir. Sosyal ve ekonomik temeli sarsılan Kemalist diktatörlük, kendisini tehdit eden yıkılıştan kaçmak için kurtuluşu her gün yeni bir manevraya başvurmakta buluyor. Bu manevralarla işçi ve köylüleri kandırmak istiyorlar. Ancak bütün bu entrikalar, işçilerin, köylülerin ve askerlerin Sovyetler Birliği ile sıkı bir ittifak, Çin Devrimi'ni savunmak, Hindistan, Hindicini, Arap ülkeleri ve diğer sömürgelerdeki millî devrimci ve antiemperyalist hareketleri desteklemek için var güçleriyle yürüttükleri mücadeleyi engelleyemez. Kemalistler daha emperyalistlerle kesin olarak anlaşmadan önce, iktidar, kitleler tarafından ellerinden alınacak ve Türkiye Komünist Partisi'nin önderliğinde işçi ve köylülerin demokratik diktatörlüğü kurulacaktır.' 1 Ağustos'ta İstanbul ve İzmir'in birçok büyük işyerinde işçiler, atölye ve fabrikalarını terk ederek savaş hazırlıklarını protesto etmeye çalıştılar. Ancak, özel olarak onlara karşı harekete geçirilen polis birlikleri tarafından dağıtıldılar." (Perinçek,2020;570-571)

TKP tarafından 1931 yılı Aralık ayında yayımlanan "Türkiye Kommunist Fırkası Fealiyet Programı"nın "mukaddime" bölümünde şu değerlendirme yer almaktadır:

“Kemalist burjuvazi yekdiğerine zıt bu iki temayül: (Anadoluyu müstakillen istismar etmek ve ecnebi sermayenin itimat ve müzaheretini kazanmak temayülleri) arasında uzun müddet sallandıktan sonra, nihayet istiklâl mes’elesinde imperyalizm huzurunda boyun eğmeğe razı oldu.” Metin şöyle bitiyordu: “Kahrolsun burjuvazi hakimiyeti ve imperiyalizm ile anlaşılan halk fırkası! Yaşasın Türkiye amele ve köylü soviyet hükümeti ve kommunist fırkası!” (Tunçay/C.2,2009;377)

TKP’nin illegal olarak yayımladığı İnkılâp Yolu dergisinin Şubat 1932 sayısında yer alan “T.K.P.’nin Bir Senelik Fealiyet Bilançosu” yazısı şu çağrıyla bitiyordu: “Kahr olsun Kemalizm Burjuva Hükümeti, Kahr olsun istismarcılar. Yaşasın bütün dünya proleter sınıfı! Yaşasın Türkiye zahmetkeşleri ve rehberi Komonist Fırkası”. (Tunçay/C.2,2009;313)

TKP Merkez Komitesi tarafından yayımlanan 1 Mayıs 1933 beyannamesinde şöyle deniyordu: “Kemalist burjuvazi Türkiye emekçilerinin kanını daha iyi emmek için memleketin siyasi istiklalini de emperyalistlere peşkeş çekmek yolunda ilerleyor.”

Beyanname şu çağrılarla bitiyordu: “Yaşasın Amele-Köylü hükümeti, Yaşasın Türkiye Komünist Fırkası, Yaşasın cihan inkılabının erkânı harbiyesi-Komintern, Yaşasın yaklaşan cihan inkılâbı. Kahrolsun Kemalist burjuva diktatörlüğü.” (Tunçay/C.2,2009;476, 477)

TKP Merkez Komitesi yayın organı Bolşevik’in 1932 yılında yayımlanmış sayısında yer alan bir yazının başlığı “Kemalist Burjuvazi Memleketi Tekrar Emperyalist Boyunduruğu Altına Sokuyor” idi. Yazı, “Kahrolsun memleketi satan Kemalist burjuvazi!” sözleriyle bitiyordu. (Tunçay,2009/C.2;446-447)

Şefik Hüsnü, Komintern yayın organının 7 Temmuz 1933 günlü sayısında yer alan “Kemalistlerin Yeni Baskı Dalgası” yazısında şunları yazıyordu:

“Toprak ağalarının ve burjuvazinin çıkarlarını temsil eden Kemalist hükümet, bunun yanı sıra, emekçi halka karşı yönelen ve krizin bütün yükünü emekçilerin sırtına yıkmayı hedef alan bir dizi tedbir de almaktadır. (...) Türkiye Komünist Partisi, bütün karalamalara ve saldırılara göğüs gerecek ve Kemalist diktatörlüğe karşı mücadelesini yılmadan sürdürecektir. Türkiye Komünist Partisi, Kemalizm’in saldırılarına karşı ve işçiler ve devrimciler üzerindeki siyasi baskıların son bulması için geniş bir protesto eylemi yürütmektedir.”(Şefik Hüsnü, *Komintern Belgelerinde Türkiye-5, Şefik Hüsnü, Yazı ve Konuşmalar*, Kaynak Yayınları, 2. Basım, İstanbul, 1995;159, 160)

Şefik Hüsnü, Komintern yayın organlarından birinde 6 Kasım 1933 tarihinde yayımladığı “Kemalist Diktatörlüğün Çizmesi Altında (Zindandaki 200 Komünisti Kapsam Dışı Bırakan Af)” başlıklı yazısında sert eleştiriler getiriyordu:

“1921 yılında Türkiye ile Sovyetler Birliği arasında bir dostluk anlaşması imzalandı. Kemalist rejim birkaç yıl içinde, Kemalist Halk Partisi tarafından temsil edilen yerli büyük burjuvazi ve büyük toprak ağalarının açık diktatörlüğü haline geldi. (...) Emperyalist işgale karşı bağımsızlık savaşının zafere ulaşmasını, Anadolu'nun emekçi kitlelerinin devrimci atılımı ve onların verdiği sayısız kurban sağlamıştır. Kendiliklerinden ayaklanan bu kitleler, kendi saflarından çıkan devrimci bir siyasî önderlikten yoksundu. Mustafa Kemal'in örgütlediği grupta somutlaşan genç yerli burjuvazi -bu burjuvazi, mülk sahibi sınıf olarak kendi çıkarları açısından Türkiye'nin parçalanmasına karşı savaşıyordu- ayaklanmış olan işçi ve köylü kitlelerine silahlı mücadelede kendi önderliğini ve hegemonyasını, ancak köklü reformlar yapacağı yolunda vaatlerde bulunarak kabul ettirebildi. (...) Millî zaferin hemen ardından, kısmen hâlâ silahlı olan emekçi kitleler Kemalist burjuvaziyi, feodal kalıntıları tasfiye işini tamamlamaya zorladılar. Kemalist burjuvazi bunu istemeye istemeye yaptı.” (Perinçek,2020;599)

“Komintern Yürütme Kurulu’nun 20 Aralık 1933’teki 13. Genişletilmiş Plenumunda Doktor Şefik Hüsnü’nün verdiği bilgilere göre, parti bu dönemde doğrudan doğruya ‘işçi köylü iktidarı’ için savaş veriyor. CHP iktidarını İtalya’daki ‘faşist iktidar’ tipinden bir iktidar olarak görüyor. Halki iktidarla hesaplaşmaya çağırıyor.” (Tosun, Ersin, (der.), *Bilal Şen Arşiv Çalışmaları*, Sosyal Tarih Yayınları, İstanbul, 2019;24)

Şefik Hüsnü, 20 Ocak 1934 günü Komünist Enternasyonal Yürütme Komitesi’nde yaptığı konuşmada da Atatürk’e sert eleştiriler yöneltti:

“Kemal'in Halk Partisi özellikle 1927'den bu yana sürekli bir terör siyaseti izliyor. (...) Halk Partisi'nin bütün ekonomi politikası sanayiciler ve toprak ağaları tarafından vahşice sömürülen mülksüz kitleleri hedef alıyor. (...) TKP, milliyetçi propagandanın bütün sahtekârlığını, tutarsızlığını ve reklamcılığını amansız eleştirisiyle açığa çıkarmaktadır; Parti'nin eylem programını, KEYK'in (Komünist Enternasyonal Yürütme Komitesi'nin, YK) 12. Genel Toplantısı'nın kararlarını ve Sovyetler Birliği'ndeki sosyalist inşanın parlak başarılarını halka yaymaktadır; Sovyetler Birliği'nde kendi diktatörlüğünü uygulayan proletaryanın durumuyla, kapitalist ülkelerdeki, örneğin Türkiye'deki proletaryanın durumu arasındaki zıtlığa işaret etmektedir. Parti, aynı zamanda işçileri milliyetçi ideolojiden koparmak ve kendi etkisi altına almak için sürekli çaba harcamaktadır. (...) TKP bugün, işçi sınıfı üzerinde tartışma götürmez bir etkisi olan ve işçi sınıfının devrimci hareketlerinin en önünde ilerleyen biricik partidir.” (Perinçek, 2020;603)

Kurtuluş Savaşı’na katılmak yerine İstanbul’da hiçbir risk almadan yaşayanların, Lozan Antlaşması değerlendirmesi de ilginçti. Halbuki bu antlaşma ile, Anadolu’nun gücü sayesinde, İstanbul ve Trakya tek kurşun atılmadan teslim alınmış, zafer tüm dünyaya kabul ettirilmişti. “Kızıl İstanbul, Türkiye Komünist Fırkası İstanbul Vilayet Komitesi’nin Gazetesi”, Temmuz 1934 tarihli sayısında Lozan Antlaşmasını şöyle eleştiriyordu:

“24 Temmuz 1923, Lozan’da İlk Satıldığımız Gün

“İstiklal mücadelesini muvaffakiyetle bitiren ve emperyalist boyunduruğunu kırıp atan Türkiye emekçi kütleleri kemalistler tarafından bundan onbir sene evvel emperyalist hükümetlere Lozan’da satılmağa başlanmıştı. Bundan onbir sene evvel mezada çıkarılan inkılabımızın pazarlığı bugün bitmişti ve bütün Türkiye emekçileri sultanların yüz milyonlarca olan borçlarını kemalistler tarafından Lozan’da imza edilen muahede ile ödemeğe mahkum edilmişlerdi.

“Lozan muahedesi kemalistlerin emperyalistler karşısındaki korkaklıklarını, ric’atlarını ve irticaa sapma yolundaki faaliyetlerini gösteren mühim bir vesikadır. Lozan konferansında halk fırkası hükümeti emperyalist devletlerle beraber Türkiye emekçilerini soymak için anlaştlar. Bugün Lozan hesabına yüzbinlerce amelenin derisi soyuluyor. Binlerce köylülerin toprakları vergiler yüzünden zaptediliyor. Her sene elli milyona yakın bir para kanlarımızdan emilerek toplanıyor ve emperyalistlere sultanların sefahatları için sarfedilen yüz milyonlarca sarı liralara veriliyor. Emperyalist sermayesi eskiden olduğu gibi şimdi de halk fırkası zenginlerle beraber ortak olarak emekçileri soyuyorlar.” (Tunçay/C.2, 2009;494)

1934 yılında kabul edildiği düşünülen Türkiye Komünist Gençler Birliği’nin Faaliyet Programında aşağıdaki değerlendirmeler yer alıyordu:

“Türkiye K.G.B. amele köylü gençliğinin, deniz, kara askerlerinin umumî ve kısmî istekleri uğrunda doğrudan doğruya durmadan mücadele eder. O, bu istekleri Kemalizmi devirmek ve yerine amele köylü diktatorasını kurmak mücadelesile bağlar.” (İşlet, Banu – Kesim, Cemile

Moraliođlu, *Türkiye Komünist Gençler Birliği, 1920-1935*, Sosyal Tarih Yayınları, İstanbul, 2014;231)

“Kemalistler Türkiye’de sınıf mücadelesinin olmadığını söylüyorlar. Hakikatta ise Kemalistler amele sınıfına ve emekçi köylülere karşı sınıf mücadelesi yürütüyorlar. Onlar, gündelikleri indiriyorlar, vergileri artırıyorlar, emekçilerin mallarını ellerinden çekip alıyorlar, grevleri, nümayişleri ezip dağıtıyorlar. Amele ve köylü birliklerini yasak ediyorlar, inkılapçı ameleleri uzun senelere mahkum edip hapse atıyorlar. (...)

“Kemalistler, emekçileri sınıf ezgisine almak maksadile ‘devletçiliği’ tatbik ediyor. Onlar işi öyle gösteriyorlar ki, sanki Kemalist Türkiyeşi bambaşka bir sistemmiş. Hakikatta ise Türkiye pek mühim derebeylik artıklarıyla kapitalist bir memlekettir. ‘Devletçilik’ hikayesi ise halk ekseriyetinin şiddetle soyulması hesabına kapitalist hükümetin kapitalistlere yaptığı yardımı maskelemek içindir.” (İşlet-Kesim,2014;228)

“Türkiyeye hakiki ve tam istiklali ancak proletarya enternasyonalizmi verebilir. Bütün dünya proleterleri birbirini kardeş tanırlar ve ezenlere, istismar edenlere karşı beraber döğüşürler. Dünya emperyalizmi Türkiye ve SSCB halkının umumi düşmanıdır. O, bu halkları daima kendi hücumile tehdit eder. Şu halde, emekçilerin SSCB ile siyasi iktisadi ittifaklar kurmak için olan mücadeleleri Türkiye’yi emperyalistlere bağlanmaktan kurtarır. Fakat, muvaffakiyetle mücadele etmek, emperyalizmi yenip üstün gelmek ancak amele ve köylülerin Kemalizmin tesirinden -yani derebeği burjuva milliciliğinin tesirinden- kurtarmak mücadelesile mümkündür. Türkiye’nin hakiki istiklalini ancak ve yalnız AMELE-KÖYLÜ DİKTATORASI temin edebilir.” (İşlet-Kesim,2014;226-227)

“Kemalizm kapitülasyona doğru daha hızlı adımlarla gitmektedir. Bunun için Kemalistlerin emperyalistlerle olan her türlü anlaşmalarının önünü kesmek lazımdır. Bu ancak emperyalistlere ve Kemalistlere karşı amele ve köylülerin teşkilatlı mücadeleleriyle elde edilir. Kapitülasyondan hakiki ve biricik surette korunma ümidi ise ancak inkılaptır! Türkiyeye milli inkişafın siyasi, iktisadi tam istiklali verecek olan ancak, Kemalist burjuvazinin diktatorasını yıkmak, yerine amele sınıfının ve köylünün hakimiyetini kurmaktır. (...) Kemalistler iktisadiyatın kumanda mevkilerini emperyalistlerin ellerinde bıraktılar. (...) Kemalistler pis siyasetleri yüzünden mürteci isyanlara temel hazırladılar.” (İşlet-Kesim,2014;225-226)

“Kemalistler ameleye eyi hayat, köylüye de ekmek ve toprak vaad ettiler. Kurtuluş harbi senelerinde amele ve köylüler hayatlarını verdiler. Kemalistler hakimiyeti ellerine geçirdikten sonra emekçileri bu sefil vaziyete getirdiler. Şimdi onları Kemalistler merhametsizce istismar ediyor, eziyor. Amele ve köylüleri hapse atıyor. Emekçiler tahammülün o derecesine gelişmiştir ki artık kendi menfaatlerini müdafaaya kalkıyor.” (İşlet-Kesim,2014;225)

TKP’nin “Faaliyet Programı” 1936 yılında yeniden yayımlandı. Bu baskının başında yer alan “Birkaç Söz” bölümünde Kemalizm’e yönelik suçlamalar yer alıyordu (Tunçay,C/2,2009;636).

Eski TKP, 1925 ve özellikle de 1927 yılından itibaren Atatürk’ü ve Halk Partisi’ni düşman olarak kabul etti. Ancak gücü ve etkisi o kadar küçüktü ki, eski TKP’nin yukarıda örnekleri verilen bildiri ve açıklamaları, ancak Sovyetler Birliği’ne yaranmada bir parça işe yaradı.

Komünist Enternasyonal’in 1935 yılında gerçekleştirilen 7. Kongresi’nde Komintern politikaları baştan aşağıya değiştirildi. Eski TKP, Komintern’den gelen talimat üzerine, Atatürk hakkındaki suçlamaları konusunda özeleştiri yaptı ve gelen emre uygun bir biçimde davranmaya başladı. Sovyetler Birliği’nden gelen emirle yaşanan değişikliği bir sonraki yazımda ele alacağım. Eski TKP, parçasını oluşturduğu ve Sovyetler Birliği’nin dış politikasının bir aleti konumundaki Komintern’in emirlerine kelimesi kelimesine uyuyordu.